

AJH: = Anna Jonsson Harrie

BILL: = Björn Ivarsson Liljeblad

Den här ljudfilen är framtagen av Linköpings universitet inom ramen för Skolverkets fortbildningsinsats Läslyftet. Ljudfilen är en del av modulen "Att läsa och skriva text av vetenskaplig karaktär", och är gjord i december 2015. I den här inspelningen medverkar Anna Jonsson Harrie och Björn Ivarsson Liljeblad som talar vetenskaplighet inom humaniora. Båda universitetslektorer, verksamma vid institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur vid Linköpings universitet.

AJH: Vetenskapligt så handlar det väldigt mycket om ett kritiskt perspektiv, att kunna tänka själv, att kunna förhålla sig kritisk till det man läser och ser och hör. Och att kunna tänka utifrån olika perspektiv, att kunna se samma fenomen, samma begrepp eller samma händelse utifrån olika perspektiv. Att det inte behöver handla om att ett perspektiv är rätt eller att ett är fel, utan att man kan beskriva samma händelse utifrån olika saker, och olika perspektiv. Och det är en viktig beståndsdel i vad det handlar om att vara vetenskaplig.

BIL: Det jag kan tillägga där är väl också att det ska finnas en systematik bakom det här just när det gäller vetenskaplighet som är viktig ur våra perspektiv så att säga, som ingår i det här vetenskapliga tänkandet. Om jag tittar på mitt eget ämne så har vi ju exempelvis inom historieforskningen en väldigt utvecklad liksom metodologi för hur man forskar i historia. Och det här vill ju vi att våra studenter så att säga ska lära sig på sikt.

AJH: Ja men det kan jag väl instämma med dig Björn att systematiken är viktig. Att inte bara tycka löst utan att underbygga sina resonemang och att man är tydlig med – hur har jag kommit fram till en ståndpunkt och att jag kan underbygga den så att jag inte bara säger – såhär är det. Utan att man förklarar någonting därför att så... det är en väldigt viktig del. För i vetenskap så handlar det ju om att andra ska kunna titta på dina resultat och ifrågasätta dem, och du ska kunna diskutera dem. Och då måste ju processen vara öppen och tydlig hur jag kommer fram till de här resultaten.

BIL: För det handlar ju väldigt mycket om den här vetenskapliga genomskinligheten som vi försöker lära våra studenter från, egentligen från dag ett när de börjar på våra kurser. Alltså om vi tittar på en uppsatsprocess så är den ett väldigt bra exempel på just det här när det måste vara så att säga vetenskapligt genomskinligt. Det är att man redovisar en metod och att man redovisar sitt källmaterial, sina teorier, om man nu har använt några såna. Så att personen ifråga som ska granska det här vetenskapligt, kritiskt faktiskt kan förstå hur det här har gått till. Det ska inte finnas några frågetecken egentligen, utan allt ska framgå från början så att säga.

AJH: Det finns ju något slags gemensamt i det här att man börjar med kanske lite mer baskunskaper och så bygger man på och blir mer självständiga ju längre in man

kommer. Men det som behövs redan från början det är att det bygger mycket på text. Läs text, skriva text. Och då behöver man ju en läsvana. Man behöver en läsvana att kunna ta till sig ganska stora texter, och en förståelse för att man läser texter på olika sätt. Vissa texter läser man översiktligt, andra texter läser man mer detaljerat och på djupet. Sen tränar vi det här med naturligtvis efterhand som man kommer längre och längre ner i ämnena.

BIL: Och där är du inne på det här också som vi kan se att alla studenter som kommer till oss kanske inte riktigt har med sig, och det är just det här att de har inte den här läsvanan att läsa långa och mer komplexa texter. Ibland på engelska till och med, ganska ofta på engelska. Ju längre i utbildningssystemet du kommer. Begreppsförståelse saknar vi litegrann ibland. Vi pratade om det här med, bara begrepp som exempelvis parlamentarism är sånt som vi upplever att vi får förklara idag för att det är många som inte vet vad det betyder överhuvudtaget. Om jag skulle önska att man jobbade med någonting i just gymnasieskolan så är det just det här med läsvana, skrivvana i olika format egentligen, i olika former av texter. Men också då att träna begreppsförståelse. Och sen begrepp är på något sätt kunskapens byggstenar, och har man inte de så är det väldigt svårt liksom att bygga upp sin egen kunskap på sikt. Så att begrepp är väldigt viktigt.

AJH: Det är det absolut, och att man läser texter så man är hemma i olika ämnen. Och då är vi inne på det här att det är allas ämnens ansvar, att man inte bara läser texter i svenskämnet utan att man får läsa långa texter även i andra ämnen så att man har en vana vid att ta till sig text. Tålamod tänker jag också att våra studenter ibland är svaga på. Alltså att det ska gå lite fort. Man ska snabbt läsa en text, eller man ska skriva en text en gång och sen är den klar. Och att man behöver se att man kanske inte är färdig bara för att man har skrivit igenom en text en gång. Man måste revidera den, man måste skriva om den, man måste bearbeta den igen. Det kanske inte räcker att läsa en text en gång. Man måste faktiskt läsa den flera gånger från olika håll. Och det tålamodet kan jag ibland sakna.

BIL: Det handlar ju inte bara om att producera själv utan det handlar ju faktiskt om att granska andras arbete i form av uppsatsseminarier och så vidare. Och vi brukar säga det att, och det kan de tycka är lite mycket, men för oss är det här det viktigaste lärtillfället, för att läsa och vara med när andras texter granskas kritiskt är väldigt, väldigt lärorikt. Egentligen lär man sig mer på det än vad handledningen gör egentligen. För det är genom andras misstag och styrkor egentligen som man får någonting med sig själv i det här fallet. Just seminarieformerna tycker jag är väldigt viktigt.

AJH: Och det kan vi väl säga att seminarier, inte bara uppsatsseminarier utan även andra seminarier när man diskuterar olika frågeställningar och olika uppgifter inom utbildningarna. Så det har vi ju i alla ämnen att vi har föreläsningar och vi har seminarier där vi diskuterar olika texter eller specifika uppgifter eller så. Och de är ju också en oerhört viktig del i utbildningen i det att man inte bara tar emot, utan det blir

ett samtal där man tar och ger. Och det är ett vetenskapligt samtal när det handlar om att lyssna, för lyssnandet är lika väl viktigt som att framföra det egna, och att resonera om styrkor och svagheter i en text till exempel.